

Journala Nouă

Redacția str. Românilui 18
Administrația: Piața Avram Iancu 7. Arad.

Organ al Partidului Național-Liberal.

Anul VII. — Nrul 14

Apare de două ori pe lună sub conducerea unui comitet

Arad, la Mai 4 1930.

O nouă și făgăduitoare răspântie.

Partidul național-liberal ajunge, cu ziua de 4 mai, la o nouă răspântie în laborioasa sa viață plină de înfăptuiri mari pentru neam și țară.

La numita zi se întrunește adeca, la București, congresul general al partidului. Nu într'atăta pentru a-și da seama, în chipul obișnuit, de activitatea unui an, ci mai mult pentru a-și revizui scopurile politice-patriotice de urmări pe viitor, în folosul public, și cu deosebire pentru a-și fixa mijloacele și metodele de acțiune din viitor.

Dr. Vintilă I. C. Brătianu

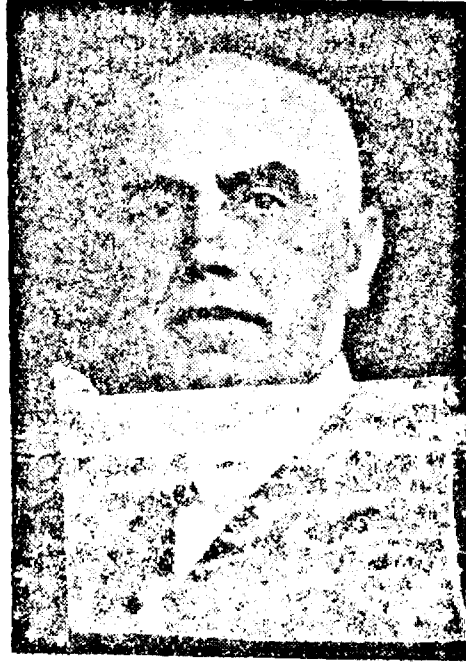
Șapte decenii de viață pentru un partid politic, nu e lucru mic. În România, aceasta tradiție de existență, așa de îndelungată, este gloria singur a partidului național-liberal, care a presidat toate înfăptuirile mari în politica statului și a poporului român.

Această considerabilă viață lungă implică și o experiență politică din cele mai bogate. Ea o-

feră și cei mai potriviți termeni de comparație, pentru a face un bilanț al activității politice trecute și pentru a fixa sigure cărări și mijloace de urmat pentru realizări în viitor.

Iată, deci, cea dintâi importanță a Congresului dela 4 mai.

Dar chestiunea va trebui prinsă și mai de scurt: dela problemele pe cari le-a ridicat viața noastră politică-națională și de stat din

Dr. Mihai Mărcuș

cursul celor din urmă unsprezece ani dela înfăptuirea idealului nostru național.

În aceasta privință, în adevăr, este foarte mult de realizat. Da, pentru că oricare guvernare din acest curs de vreme și a avut, în oarecare măsură, scăpăturile și dificultățile sale de neînvins. Da, pentru că, în aceeași vreme, atâtea elemente — cu interese așa de

deosebitoare și chiar contradictorii între olaltă, câte au fost încercuite între frontierele României — n'au putut fi stăpânite și dirluite, armonizate între olaltă și orânduite convergent cu scopul statului nostru, după cum ar fi cerut-o interesele refacerii politice-naționale și culturale-bisericești a poporului român. De alta parte, restaurarea Românis-mului în toate drepturile sale nici nu eră posibilă în timp așa de scurt, după un jug îndelungat din partea străinilor, în curs de veacuri și chiar de un mileniu...

Dr. Ioan Ursu

Și tocmai acest gând, mare și drept, al restaurării poporului român în toate drepturile sale de existență și de afirmare, este peatra de temelie a preparativelor în vederea menționatului Congres.

Lucrările lui, deci, trebuiesc salutate cu cel mai plin devotament și cu cele mai bune nădejdi în primul loc din partea celor

desrobiți, deoarece ele vin la timpul suprem și după o durosă experiență de peste un deceniu, ieșită la iveală mai ales sub guvernarea actuală...

Cine a cetit cu luare aminte cuprinzătoarele și luminoasele „Indrumări” ale D-lui Vintilă I. Brătianu către organizațiunile județene în vederea chibzuirilor de făcut pentru fixarea punctelor fundamentale ale programului imediatei acțiuni a partidului național-liberal, are să rămână deplin mulțumit și plin de cele mai bune nădejdi, pe cart cu drept cuvânt le legăm de congresul dela 4 mai.

Organizația noastră din județul Aradului, care încă și-a dat contribuția sa în vederea preparativelor congresului în curs, are cuvinte de respectuoase urări pentru congres și făgăduiri de activitate spornică, pentru ca partidul și mai presus de toate pentru folosul țării și înaintarea Românis-mului, cărui scop se va devota acest partid, pe viitor, în o și mai mare măsură.

Fie, ca răspântie ce se ivește în calea vieții celui marevechiu partid politic românesc, să însemneze și o luminoasă perspectivă de progres și de jericare pentru statul și poporul românesc care, oricât de multe și juste revendicări mai are încă pentru sine, va ști să aștepte tot atunci și celorlalți concetățeni partea lor.

Dr. Gh. Ciuhandu, fost senator.

„...Să cucerim ce-avem de cucerit...”

— Refacerea orașelor noastre: Aradul. —

III.

Suntem cu gândul la primele decenii ale veacului XIX, cu moștenirea sa frumoasă de frământări mari în viața Românilor ungureni și în special a celor dela Arad.

La Arad, pornește, spontan și natural, curentul românesc care se ciocnește cu ierarhia sârbească pe motivul național: de a întronă la Arad un episcop român, pe scaunul ocupat de Sârbi.

Dar totatunci se mișcă și Maghiarii, și încă în două fronturi: odată vor să se întărească dezbînându-ne pe noi Românil ortodocși prin „unirea” religioasă cu biserica maghiară catolică; — iar în rândul al doilea, viața culturală și politică a Ungurilor eră cuprinsă de o înfrigurare națională, care

— prin purificarea limbii și prin consolidarea culturii lor — aveă să termine, încă înainte de 1848, cu octroiarea, prin lege de stat, a limbii lor, până și în viața bisericească a nemaghiarilor.

Dar, cum spuneam, nu voi să fac istorie, ci constatări statistice, iusă, și în aceasta privință, ne eră necesară aceasta sumară constatare istorică, pentru a înțelege desfășorarea raporturilor numerice ale populației arădane.

Din vremea acestei „evoluii” a mentalității politice-ecclesiastice a conducătorilor statului ungar, avem o statistică, pe cea alui Fényes Elek: Magyarországi Statisztikája, publicată în 1842, cuprinzând stările de populație ale anului 1839, din Ungaria de pe atunci.

Am consultat și aceasta statistică. Și ea ne spune, că atunci orașul Arad aveă o populație de 15.242 suflete.

Repartizarea cetățenilor Aradului se face, și acum, după confesiuni.

Față de stările dela 1777, în Arad se ivesc pentru acest punct de timp și câteva confesiuni nouă: în primul loc, după importanța lor numerică: reformații dintre maghiari, greco-catolicii ca o disidență emulată dintre Românil ortodocși prin ademenirile și ocrotirea puterii publice, și luteranii, de limbă germană.

Germanii luterani sunt, de sigur, un element imigrat în Arad, ca în alte părți ale județului; Maghiarii reformați d'asemenea.

Politica obișnuită, de acaparare confesională, din partea Catolicilor, reușește să înregistreze rezultate mai de seamă d'abia după anul 1834, — an de urgie și prigoană a Ortodoxiei din județul Arad la îndemnul și după di-

rectivele episcopului unit S. Vulcan și an în care împăratul ridică orașul Arad la rangul de oraș liber regesc, cu specială îndatorire, de a înzestră și ocroti Catolicismul în cele două ipostaze ale sale: romano-catolic și unit.

La lumina acestor indicații istorice, pe cari nu le puteam neocoti, se evidențiază și explică, în cea mai mare parte, mai ales sporul Catolicilor de cele două rituri, pelângă elementele imigrate, maghiare și germane, de confesiunile protestante, cari, în veacul al XVIII-lea de exemplu, aveau o situație numai tolerată în județul Aradului.

Și-acum, să vedem: cum se repartizează, pe confesiuni, populația de 15.242 suflete a orașului Arad dela 1839. Iată-o!

Rom.-catolici	. 6.124
Greco-catolici	. 498
Ortodocși	. 7.125
Reformați	. 523
Luterani	. 160
Israeliti	. 812

(Continuare în pag. 3-a).

BULETINUL AGRICOL

al Camerei de Agricultură a județului Arad.

AVIZ.

Camera de Agricultură a Județului Hunedoara caută vieri de rasa Yorkschire și Mangalița. Crescătorii cari au astel de animale de vândut sunt rugați a-se adresa cu ofertele lor direct către Direcțiunea Camerei de Agricultură a județului Hunedoara din Deva.

AVIZ.

primit din Statele Unite Americane relativ la situația agriculturii de acolo.

Se anunță prin Kablogram că situația agriculturii se prezintă la 1 Aprilie a. c. după cum urmează:

Recolta grâului este apreciată la 77.4% față de 82.7% din anul 1929 și față de 68.8% din anul 1928.

Recolta Secarei este apreciată la 82% față de 84.9% din anul 1929 și față de 79.3% din anul 1928.

Arătura demonstrativă din Iosăș.

În proiectul de activitate al Camerei noastre pentru anul 1930 între alte acțiuni de prima importanță a fost încadrată și procurarea a unui număr mai mare de pluguri cari vor fi distribuite cu prețuri reduse între agricultorii din județul întreg.

Bazat pe aceasta ordine de idei am intervenit încă din timp pe la toate fabricile mai de seamă atât din țară cât și din străinătate, cerându-le oferte cu condițiuni și prețuri posibil mai avantajoase. Au sosit oferte dela Uzinele de fier Reșița dela Fabrica Gebr. Eberhardt din Ulm a/D Germania, Rudolf Sack Leipzig, Germania, Rudolf Bächer Rudnice, Cehoslovacia și Iohan Cervinka Praga.

Fabricațiile acestor case mari de specialitate diferă foarte mult una de alta și deci pentruca să ne putem convinge de calitatea lor la fața locului și mai cu seamă pentru a putea demonstra și înaintea populației dela țară favorul ce unul sau altul fabricat prezintă pentru locurile din chestiune, am aranjat pentru data de 28 Aprilie o arătură demonstrativă în comuna Iosăș, — gara Gurahonț, plasa Șeb's. La aceasta serbătoare a plugului și a plugării am invitat toate comunele din plasa Șeb's și Hălmagiu.

Am invitat afară de acestea și fabricile mai susamintite.

Data de 28 Aprilie a. c. a fost într-adevăr zi de admirabilă sărbătoare pentru toată regiunea dintre notarlatele Pleșcuța, Vărfurile, Gurahonț, Bănești, Hălmagiu Hălmașel Iosășel, Almaș-Cil, Crocna și Dieci.

Deja dimineața de timpurlu se ve-

Prețurile cerealelor de piață din Arad în ultimele zile.

Grâu	Lei 460—480—per. 100 kgr.
Orz	" 280—300.— " " "
Ovăs	" 270—300.— " " "
Pormb	" 220—250.— " " "

Prețul vitelor pe piața din Arad în ultimele zile.

Părechea de cai	Lei 15 000—20.000—
" " boi	" 10.000—18.000—
" " porci	" 3.000— 4.500—
Una vacă	" 6.000— 9.000—

deau pornite la drum cete de oameni cari șerpau pe serpentinele colinelor din partea stângă și dreaptă a Crișului Alb și Valea Deznei înspre locul demonstrației din Iosăș. La ora 12, erau peste 300 persoane toți agricultorii majoreni adunați la fața locului care până la deschiderea arăturii au cercetat parcul cu 60 pluguri, mai multe săpătoare și prășitoare de pormb expuse de fiecare dintre fabricile participante. La ora 2 s-a deschis demonstrația. Înaintea alor 500 pluguri prezenți Directorul Camerei a expus pe larg intențiunea ce Camera urmărește mereu în vederea ajutorării agricultorilor noștri relativ la comanda uneltelor agricole; pluguri, mașini etc. și după aceea se pornește la brăzdairea primă cu plugurile de diferite dimensiuni ale fabricii Eberhardt din Ulm a/D.

După aceea au urmat arăturile cu plugurile fabricelor Reșița, Bächer etc. Cei prezenți au studiat cu deamănuntul fiecare sistem făcându-și observările binemotivate la unele și altele greșeli sau însușiri specifice a plugurilor.

După terminarea arăturii, Camera pătrunsă de dorul de a introduce și în aceasta regiune mașini de semănat pormb a pus la sorți gratuit 5 exemplare din aceste mașini. La sorți au participat în total 34 comuni reprezentate prin delegații lor. Biletele de sorți deci au fost împărțită între comunele: Dieci, Almaș, Bontest, Răstoci, Honțșor, Acluța, Pleșcuța, Fenis, Mustești, Avram Iancu, Cil, Gurahonț, Iosăș Rădești, Iacobeni, Baltele, Buclava, Hălmagiu, Tărmure, Ionești, Poiana, Dumbrava, Pescari, Satu-Rău, Secaș, Zimbru, Brusturesc, Valea-Mare, Iosășel, Roșta, Crocna, Budești, Guravăii și Mădrijești.

După ce toate numerile au fost băgare în urnă copilul unui proprietar fruntaș din comuna Iosăș a fost pus să tragă din urnă numerele comunelor norocoase, cărora zeita Fortuna le-a predestinat câte un exemplar din acestea mașini de semănat.

În urma tragerii au câștigat comunele: Buceava, Pleșcuța Fenis, Honțșor și Iosășel câte o mașină.

Mașinile au fost ridicate de delegații cu aceia condițiune ca aceste formând proprietatea primăriei să se poată folosi de către toți agricultorii din aceea comună în mod absolut gratuit.

Afară de acestea s'au mai făcut cumpărări de cca 30 piese de diferite unelte, din părcușoarele expuse de fabrici.

Scopul ce am urmărit ne-a fost încoronat de un admirabil succes, grație muncii depusă de biroul central al Camerei sprijinit fiind de notarlatele (comunale) cercuale, care la rândul lor au dat dovadă de un interes foarte viu față de acțiunea noastră. Nu mai puțin a fost valoros concursul D-lui primar al comunei Iosăș care s'a arătat vrednic de rolul ce i-se atribuie prin faptul că este ales de conducător ale acelei comune.

În fine trebuie recunoscută și activitatea laudabilă a D-lui Pavel Bogdan fruntaș al comunei Iosășel și un membru de valoare mare al Camerei noastre care într-adevăr nu numai acum ci întotdeauna când a pornit vre-o acțiune dela aceasta instituțiune, a dat dovadă de pricepere și voință de muncă altruistă pentru binele și sprijinirea plugării de acolo.

Diracțiunea Camerei

Învierea omidei „Cheimatoria brumată L.” (Cotari) în județ.

În ziua de Joia Mare a primit Camera avizul că în comunele Mândruloc și Sâmbătenți s-a ivit o omidă care face mari pagube în pomii livezilor dezvoltate cât și în pomii grădinelor acestor comuni.

Directorul Camerei s-a deplasat încă în aceea zi la fața locului constatând că inamicul apărut este o omidă numită Cotari care a atacat nu numai pomii fructiferi ai acestor comuni ci s-a lăjit și pe partea cealaltă a Mureșului pe hotarul comunelor Traunau și Guttentbrun.

În ziua de Vinerea Mare s-a comandat din partea Camerei stropitoarele și preparatul potrivit necesar; s-au ținut în Mândruloc și în Sâmbătenți câte o conferință referitor la viața și modul de trai a acestor insecte cât și referitor la stărpirea ei în diferite stadii de dezvoltare.

În cazul prezent inveninarea hranei omidelor prin stropirea frunzelor cu preparatul „Universal” a cărui preț este pe piață Lei 140. per kgr. și se spune din partea Camerei pomicultorilor pentru nimicirea omidelor cu 50% reducere la dispozițiune.

Cu aceasta ocaziune s-a dus o stropitoare specială, care funcționează atât cu una cât și cu două țave, două stropitoare „Vilmorel” opt țevi montate dela 3-4 metri lungime pentru a fi în trebuință la stropitoarele de vit aflătoare în comună, mai departe s-a transformat prin Camera o pompa de apă din comună în o stropitoare care funcționează cu două țave, pentru a putea porni imediat lupta contra omidelor.

S-au avizat imediat din partea Camerei toate comunele dimprejur să examineze livezile de pomi și grădinele și la caz de s-a ivit și acolo omida să avizeze Camera pentru a primi medicamentul „Universal” cu 50% reducere, instrucțiunile necesare și în caz de lipsă stropitoarele pentru folosință din partea Camerei.

Diracțiunea Camerei.

AVIZ.

În ultimele zile ne-au sosit știri că samsarii de prin Chișinău și jur folosindu-se de criza financiară actuală în care se sbate fiecare agricultor încearcă depe acum să facă cumpărări de grâu din recolta nouă oferindu-le proprietarilor prețuri de batjocură pentru cerealele lor.

Dat fiindcă ofertele lor sunt lipsite de orice temei Vă rugăm să nu Vă lăsați înșelați de acestea lipitori ai satelor.

Diracțiunea Camerei.

Pomicultori!

În unele regiuni a județului au apărut omizile pe pomi într'o măsură extraordinară. Nimiciți omizile, că pomii încep deja să-și peardă frunzele pe măsură ce omidele se vor desvolta.

Camera vă dă toate informațiunile și tot sprijinul necesar și medicamentele cu preț redus.

Diracțiunea Camerei.

Congresul partidului național-liberal

In 4 Maiu cr. se va tine la Bucuressti congresul partidului național-liberal.

Este acesta un eveniment, care întrece în proporțiile însemnată sa toate cele întâmplate în țara românească în ultimii ani, când prin acest congres vorbeste însoș țara; poporul românesc răsufă printr'insul, spunându-și cuvântul asupra modului de conducere, mai bine zis, de rea conducere, care a dus la ruină și la dezastru realizările genului românesc înăptuite în timpul celor 10 ani din urmă.

Partidul național-tărănist a făcut spume la gură, strigând 10 ani, cât a fost în opoziție, să i-se dea puterea, căci va aduce cu sine dreptatea, legalitatea, cinstea și reînvierea virtuților naționale și cetățenești. Ajuns în fine la putere prin bunăvoința partidului național liberal și sprijinit cu frenezie de masele populului, îmbetate cu cele mai nerușinate frazeologii, deșanjări și minciuni demagogice; susținut nu numai de minoritarii ahtiați după reconstituirea statului coroanei sfântului Ștefan între hotarele sale antebelice, ci și de toate organizațiile hoardelor de comuniști trădători, dezertori, escroci și parveniți idioți, ori cu situații patologice deranjate, a dat țării pe cel mai feroce, și pe cel mai blăstămat guvern din câte s'au perindat în această țară. Conducător numai de interes individual și de partid, acesta și-a ars toate principiile sfârșitoare, pe cari le lansase în imnuri patetice, dar în strânse corelațiuni cu tezuitismul mincinos, particularitate patentă a acestei adunături constituite în partid.

Partidul național liberal printr'un elegant gest și preocupat de înalte rezonanțe naționale, nu numai a stat la o parte, dând mână liberă guvernului ca să-și desfășoare „programul,” ci și-a retras din corpurile legiuitoare pe toți parlamentarii, având prudența să nu exploateze prea șomotos și după merit stângăciile de guvernare, carl, fatal, nu au dus numai la înfrângerea egală cu suprimarea adversarilor săi politici, ci și la totala desechilibrare morală și la complectă ruină a agriculturii, comerțului, industriei naționale și la dezastrul financiar în care ne sbatem.

Cuprins de o îngustă sărăcie sufletească, guvernul național-tărănist după ce a încercat fără succes senzul tuturor rețetelor, s'a năpusit cu o furie nebună asupra funcționarilor, invalizilor, văduvelor și orfanilor din războiu, asupra

studenților, comercianților, industriștilor și agricultorilor, instalând în dealul Patriarhiei — simultan cu toate acestea — cea mai infernală, masinărie de legiferare cu un strivitor dispreț pentru tot ce este onest legal și românesc; clopind în același timp cosciugul legalității, libertății și fericii țării românești. Într'adevăr, cine este omul, care ar putea susține cu conștiința liniștită, că guvernul de provizorat național-tărănist a făcut un singur bine pentru această țară în timp de 16 luni, de când „guvernează”? Și cine este acela, care ne-ar putea convinge, că am stat cândva mai rău decât azi?

Comorile țării le-a pus la discreția partizanilor fără de scrupuli și fără de rușine. A încurajat banditismele și jaful banului public. Afacerile, sperturile și bacșișurile au atins culmea obrărnicele, încât am ajuns la renume de notorietate mondială. Inșus primministrul, Dl Maniu, și-a creat o listă civilă, cu care frustează multe capete încoronate.

Considerând toate aceste dezastru, sperăm că congresul partidului național-liberal va înfiera după cuviință și va restabili conștiința de competență deturnată de incapacitățile constituite și înfipse în fruntea țării, iar prin fulgerătoare sancțiuni pe cari le va lua, va spăla rușinea de a mai suferi în fruntea țării pe cel mai incapabil, cel mai corupt și cel mai reacționar guverner din câte se pot imagina.

Aceasta o pretinde viitorul și binele Neamului și al Patriei!

Cronica Sportivă.

In ziua de 28 Aprilie a. c. a avut loc în localul districtului de Foot-ball alegerea subcomisiei regionale Arad. Au fost aleși: Președinte: Dl Ing. I. Gheorghiu, Consilier: Dnii G. Ferdinand, A. Matoz, dr. P. Ciumpilă și dr. Gh. Orfy. Secretar va fi ales probabil dl Gh. Ferdinand. Cassier dl Const. Cristea. Membrii supleanți au fost aleși dnii Popescu I. Goicea I. și L. Deasemenea s'au ales trei censoși, un censor supleant și trei medici! Lista membrilor aleși va fi înaintată Ligei spre aprobare.

Rezultatele de Duminică 27 Aprilie a. c. Arena Gloria.

Echipele reprezentative
Arad - Oradea-Mare 3:0 (1:0)
Victorie pe deplin nevitată prin omogenitatea și însufleteșirea echipei ardădane. Remarcăm apărarea solidă și si-

Cine s'aseamână s'adună.

Așa spune înțeleapta vorbă bătrânească. Și se potrivește de minune și guvernărilor nostri național-tărăniști între oaltă, cât și în privința tovarășilor lor electorale.

În aceasta privință din urmă este foarte grăitor faptul, cum și ce fel de candidat și-a găsit guvernul la locul vacant de deputat în camera pentru capitala Bucovinei, Cernăuți.

Candidatul nu este altcineva, decât directorul ziarelor „Adevărul” și „Dimineața”, Emanuil Socor. Aceasta am mai înțelege-o cumva, când cunoaștem rolul acestor gazete, alături de național-tărăniști, în vremea lor de opoziție, și dacă ar fi vorba numai de atât.

Dar candidatul guvernului, pe lângă însușirea de aderent sprijinitor în zile grele, are la activii său -fapte, cari, după lege, fac imposibilă alegerea lui în corpurile legiuitoare ale României, ca unul care, ca subofițer, fusese degradat și judecat la cinci ani muncă silnică. Aceasta e ceea ce nu mai poate s'o înțeleagă nimeni, decât guvernul național-tărănist al căruia candidat este.

Acest om, găsit vinovat de trădarea patriei și nedemn de a mai face parte din Armata țării, a fost învrednicit de grațiile d-lui I. Maniu și a guvernului său.

Nu i vorba: Socor-ul guvernului Maniu se potrivește de minune alături de fostul voluntar austriac, ajuns la cărna țării românești, și de ceilalți „socori”, desertori și trădători în alt chip.

Noi încreștăm cazul la răboj, pentru ca să se știe: cine este candidatul dela Cernăuți al guvernului, care, în cazul de față, nesocotește articolul 27 din legea electorală, după care sunt excluși dela candidare condamnații și degradații!

Publicăm aci, ca dovadă, împotriva guvernului și a ocrotiturii său, următorul:

PROCES VERBAL

Astăzi 24 Octombrie 1911.

Noi căpitan Buruiană Const., comisar regal și locotenent Vardala Eugen, greșierul consiliului de război al corpului II de armată, în urma ordinului de zi nr. 254 din 21 Octombrie 1921 al corpului II de armată trimis cu ordinul No. 6494 din 22/10 1921, și în conformitate cu dispozițiile art. 183 C. J. M. am procedat la degradarea comandantului subofițer de administrație, Emanoil Socor, din compania 4 subsistență, condamnat la 5 (cinci) ani muncă silnică prin sentința No. 1/920 pentru faptul de crimă împotriva siguranței statului.

Degradarea a avut loc la fortul Jilava în fața trupei sub arme. Drept care am încheiat prezentul proces-verbal.

Comisar Regal, (ss) Căpitan Buruiană. Greșier, (ss) locot. E. Vardala. Comandantul detașamentului, (ss) locot. P. Opreanu.

Așa-i, că-i adevărat: cine s'aseamână — s'adună?!

Logodnă. Dșoara Florica Popovici, fiica dlui Dr. Nicolae Popovici, profesor la Academia teologică din Arad s'a logodit cu dl Grigorie Moldovan subdirector al sucursalei din Cluj a Băncii Marmorosch Blank. Felicitări!

Ce ne spun aceste cifre, în grații lor impecabil? Ele ne dovedesc, odată, decadența numerică a elementului românesc; în localul al doilea, slăbirea lui prin desbinarea, tot mai crescândă, provocată de catolici: de orașul Arad și de stăpânirea de stat și județeană. Se mai constată tot odată și fenomenul că, deodată cu aceasta decădere numerică și cu desbinarea și slăbirea internă, își fac intrarea în urbea Aradului și alte elemente eterogene, menite a consolida frontul străin.

Pentru o evidență acest proces de slăbire a noastră, vom înfățișa, în chip comparativ și în procente, situația numerică a confesiunilor dela 1839, în raport populației dela 1777 a orașului

Confesiuni:	% în 1777:	% în 1839:	Diferența în 62 ani:
Rom.-catolici	30%	40%	+10%
Ortodocși	70%	57%	-23%
Israeliti	0%	3.5%	+3.5%
Gr.-catolici	—	3%	—
Reformați	—	3.5%	—
Luteranii	—	1%	—

Acest tablou statistic ne dovedește, că în intervalul de 62 ani (1777—1839), mișcarea tuturor confesiunilor, deci și a populației sub raportul etnic, în afară de Românii ortodocși, este în desvoltare. Romano-catolicii sporesc cu 10% în raportul general al populației; nu mai puțin israeliti (cu +3.5%), pelângă celelalte confesiuni cari, cum vom vede, găsesc brațe larg primitoare și pat cald pentru desvoltarea lor aici. Numai singurii ortodocși înregistrează, în acest restimp de 62 ani, o pierdere de 23%, la care pierdere, firește, sunt interesați în primul loc Românii ortodocși, preterați și izbiți din toate părțile.

În lipsă de alte isvoare și posibilități de precizare statistică cu privire la elementul românesc ortodox, vom recurge, aci cu mai multe teme, la o operațiune: Din cifra de 7125 a ortodocșilor din Arad vom scoate numărul deja cunoscut, de 1325, al Sărbilor, în

care caz vom avea cu aproximație cifra Românilor ortodocși, de 5800 suflete. Acesta cifră arată, că între 1777—1839 Românii ortodocși ar fi sporit aici cu 1530 suflete, un spor care stă foarte departe de ex. de sporul proporțional din aceasta vreme, al rom.-catolicilor și al israeliților.

Nu va fi lipsit de interes ca, imediat aci, să înfățișem și stările de populație ale orașului Arad, după statistica oficială de stat dela 1869, întocmită și aceasta numai după confesiuni, ca normă de orientare asupra raporturilor civile. Atunci, Aradul avea o populație de 32.725 suflete, astfel repartizată: Rom.-catolici 16 828 51.5%
Ortodocși 8 217 25.2%
Israeliti 3 710 11.3%
Gr.-catolici 583 1.8%
Reformați 2 633 8.0%
Luterani 743 2.2%
Unitari 11 0.0%

Nu vrem să tălcim toate aceste cifre, ci ne restrângem la ceea ce este de interes propriu pentru noi. Semnalăm, deci, că în aceasta epocă de refacere politică a elementului maghiar, acesta a sporit în Arad în toate subdiviziunile sale confesionale: r.-catolică, reformată, luterană, la urmă și unitară.

Iată, cum se înfățișează situația noastră, în raport cu celelalte confesiuni:

Între anii			
Confesiunea:	1777 și 1869:	Prezintă:	
R.-catolici	30%—51%	+	21%
Israeliti	0%—3.5%	+	3.5%
Ortodocși	70%—25%	—	50%

Profitorii situației din pragul nouel viclei de stat, deci, sunt în primul loc rom.-catolicii (cu subdiviziunea maghiară și germană) și israeliti. Dar alături de acest spor al maghiarilor r.-catolici cari, în veacul al XVIII-lea, erau foarte disparenți, crește proporția numerică și a celorlalți maghiari de

